

VKK Gelderland blijvend op de bres voor de leefbaarheid van de kleine kernen en hun omgeving

Gelderland heeft als grootste provincie in Nederland ruim 270 kleine kernen (dorpen en buurtschappen tot 6000 inwoners). De VKK zet zich in voor de leefbaarheid van deze kernen. Daaronder verstaan wij de kwaliteit van de leefomgeving met al haar sociaal-culturele-, sociaal

economische-, ruimtelijke- en politiek-bestuurlijke aspecten. Het blijft niet bij woorden alleen. Die worden omgezet in daden. Dorpsorganisaties slaan de handen ineen vanuit een gevoel van trots voor het dorp. Diverse projecten en producten zijn hiervan het bewijs.

Vereniging Kleine Kernen Gelderland
Hummeloseweg 85, 7021 KN Wittebrink
Tel. 0314 – 63 11 68
e-mail: info@vkk gelderland.nl
website: www.vkk gelderland.nl

Dit project is mede mogelijk gemaakt met steun van:

Europese Unie
Leader+

'Een dorpsplan maken: leefbaarheid in perspectief'

voor:

- * besturen van dorpsbelangenorganisaties
- * organisatieteam (O-team)
- * gemeente

Inleiding

U denkt blijkbaar na over het maken van een dorpsplan. Misschien is er nog niet over besloten binnen de dorpsraad of dorpsbelangenvereniging, of misschien moet de dorpsbelangenorganisatie de gemeente nog overtuigen van het nut van het dorpsplan en de noodzaak van medewerking van de kant de gemeente. Deze folder is om u beter beslagen ten ijs te laten komen in alle gesprekken die u zult voeren om anderen te overtuigen van het nut en de noodzaak van een dorpsplan voor uw dorp.

Het eerste doel van het maken van een dorpsplan is het niveau van de leefbaarheid van het dorp en de omgeving te behouden c.q. te verbeteren. Het samen praten over het dorp en het maken van plannen is een klus die je niet op een achternamiddag uitvoert.

De Vereniging Kleine Kernen (VKK) Gelderland heeft hiervoor een procedure opgezet. Deze procedure bestaat uit 15 stappen. In deze folder worden deze stappen kort genoemd.

De huidige methodiek "Dorpsplan maken" is een logisch vervolg op het succesvolle VKK-project 'Dorpen met VISIE'. Het project 'Een dorpsplan maken; leefbaarheid in perspectief' is mogelijk gemaakt met steun van de provincie Gelderland en de Europese Unie (programma Leader+).

Visie staat ook voor:

Versterken

Het gaat erom inzicht te krijgen in de bijzondere kwaliteiten van de kern waar men woont, om vervolgens die karakteristieke kwaliteiten te versterken en te waarborgen voor de toekomst.

van de Identiteit

Elk dorp is anders. Dat is de charme van het platteland.

door Samenwerking

De kwaliteiten en de identiteit van het dorp kunnen alleen versterkt worden door samenwerking binnen de dorpsgemeenschap, maar ook met de belangrijke instanties van buiten het dorp.

Integratie, Innovatie

In een dorpsplan worden integrale visies op een gevoeld probleem geformuleerd. Bij de herinrichting van een dorpsplein komen zaken als sociale functie van het dorpshart samen met verkeersveiligheid en weginrichting, onderhoud van de riolering en beplantingen.

en Enthousiasme

Visie is dus nodig bij het maken van een dorpsplan.

8	Werk-bijeenkomsten DWG - DWG neemt besluit of tussenrapportage nog besproken moet worden met specifieke groepen - welke organisaties zijn nodig voor realisatie van ideeën - analyse van de uitkomsten en verwerking in toekomstgerichte ideeën	Tussenrapportage Evt. organisatie 2e startbijeenkomst of via enquête reacties inventariseren op de tussenrapportage Inventarisatie organisaties	- reacties op Nieuwsbrief inventariseren
9	Toetsingsbijeenkomst DWG en geïnventariseerde organisaties uit stap 8 Organisaties maken kenbaar of zij belangstelling hebben voor de realisatie van een idee	Eerste globale schets dorpsplan	- O-team en DWG aanwezig
10	werkbijeenkomsten DWG - bespreken verslag toetsingsbijeenkomst - per thema visie formuleren	Rangorde in haalbaarheid ideeën Visie per thema op flap Concept-dorpsplan in Nieuwsbrief	- O-team en DWG aanwezig - Nieuwsbrief verspreiden onder alle bewoners
11	werkbijeenkomst DWG en DO - eindredactie Dorpsplan - presentatiebijeenkomst voorbereiden	Dorpsplan	- DO, O-team en DWG aanwezig - reacties op Nieuwsbrief inventariseren
12	Presentatiebijeenkomst Dorpsplan (feestelijke bijeenkomst)	- gedrukte exemplaren - powerpoint-presentatie	eindverantwoordelijk voor de organisatie O-team helpt waar nodig
13	Instellen Uitwerkgroepen DWG-leden vormen de basis voor de Uitwerkgroepen (UWG's)	- werkgroepen	- ondersteuning van de werkgroepen door DO
14	Evaluatie met DO, DWG en O-team en VKK-medewerker	evaluatieverslag	actieve deelname DO, DWG en O-team
15	Monitoring door VKK-medewerker een half jaar en een jaar na de presentatiebijeenkomst door gesprek met DO	- verslagen Voortgang uitvoering Dorpsplan	actieve deelname DO

Het 15 stappenplan van de VKK-methodiek voor het maken van een dorpsplan

No	Activiteit	Product	Rol Dorpsorganisatie (DO)
1	Dorpsorganisatie (DO) krijgt informatie over een dorpsplan maken van VKK	Samenvatting handboek	Rol Dorpsorganisatie (DO)
2	Onderzoek naar draagvlak. VKK-medewerker praat met DO, liefst presentatie en/of discussie tijdens bewonersavond. DO overlegt met gemeente	<ul style="list-style-type: none"> - draagvlak bewoners - participatie gemeente (inhoudelijk + financieel) - Organisatieteam gevormd. - Dorpswerkgroep gevormd. 	<ul style="list-style-type: none"> - samenvatting handboek lezen - uitvoering onderzoek - werving/selectie O-team en DWG met advies/hulp van de VKK-medewerker
3	VKK besluit DO te ondersteunen bij het maken van een Dorpsplan (Dp)	- formele start Dorpsplan-proces	
4	VKK wijst 2 Procesbegeleiders (Pb-ers) aan	<ul style="list-style-type: none"> - aanvulling O-team - schriftelijke bevestiging naar DO 	- samenstellen basisinformatie over de kleine kern en foto-collage, kaarten ed.
5	VKK-medewerker introduceert Pb-ers bij DO, O-team en DWG, tijdens een bijeenkomst met daglicht (i.v.m. rondleiding)	bijeenkomst DO + O-team + DWG <ul style="list-style-type: none"> - kennismaking - planning afspreken - beknopt overzicht kenmerken dorp - rondleiding door dorp - standaard thema-lijst doornemen 	<ul style="list-style-type: none"> - uitnodigen/agenda - voorzitten
6	Startbijeenkomst (Sb) <ul style="list-style-type: none"> - opening/voorstellen leden O-team, DWG (goed toelichten taak en rol DWG-leden en hoe deze zijn gekozen) en Pb-ers - inventarisatie ideeën, suggesties en opmerkingen onder gehele bevolking 	Bijeenkomst voor alle bewoners van het dorp en de omgeving Motto van de avond: 'Niets is gek, dwaas of dom'	<ul style="list-style-type: none"> - eindverantwoordelijk voor de organisatie - O-team verricht hand- en spandiensten - Schrijver notuleert alles
7	Tussenrapportage schrijven	Verslag uitkomsten Startbijeenkomst anonieme registratie deelnemers Sb	Schrijver maakt de tussenrapportage i.s.m. de Pb-ers <ul style="list-style-type: none"> - O-team en DWG aanwezig

A. Waarom een dorpsplan c.q. dorpsvisie maken?

Om het niveau van de leefbaarheid in een dorp te behouden dan wel te verbeteren, moet een dorpsgemeenschap eerst helder voor ogen hebben wat ze wil behouden of wat ze wil verbeteren. Daar moet iedereen, of in ieder geval zoveel mogelijk inwoners, het mee eens zijn. Dat betekent dat bij het ontwikkelen van het plan alle bewoners de kans krijgen om mee te denken over de toekomst van het dorp. Daarbij kan het gaan om onderwerpen als verkeersveiligheid, woningbouw, werkgelegenheid, cultuur, sociale samenhang, toerisme of middenstand. Ten aanzien van alle belangrijke onderdelen zullen de bewoners een standpunt moeten bepalen, dat leidt tot de uiteindelijke dorpsvisie. Een antwoord op de vraag: welke kant gaan we de komende jaren op?

Wanneer van het begin af aan alle bewoners (ook de aanwezige jeugd en jongeren) bij het maken van het dorpsplan betrokken worden, zal de uiteindelijke visie breed gedragen worden. Immers, samen aanpakken zorgt voor saamhorigheidsgevoel en dat bevordert het totstandkomen van het benodigde draagvlak. Het betekent tevens, dat de dorpskern aan het eind van de rit een sterk document in handen heeft, dat een grotere kans heeft op de beleidsagenda van diverse instanties te komen.

Met het dorpsplan in de hand is het gemakkelijk om allerlei partijen die iets van plan zijn in het landelijk gebied (te denken valt daarbij aan overheid, waterschap, streekcommissies, VVV, recreatieschap) te laten zien wat het dorp wil, maar ook wat het dorp niet wil.

Daardoor is het voor het dorp gemakkelijker om snel en adequaat te reageren op maatschappelijke ontwikkelingen. We noemen dat pro-actief reageren. De pro-actieve werking van een dorpsplan treedt op bij nieuwe bestemmingsplannen of reconstructieplannen. Sneller en makkelijker reageren, dus effectiever inspreken.

Het dorp bepaalt de invulling van het dorpsplan

Het dorpsplan is echter niet alleen een handig instrument naar de 'buitenwereld' toe, het heeft als positief neveneffect ook dat het eigen functioneren van het dorp en de eventuele

belangenvereniging wordt gestimuleerd. Dit komt doordat bij het maken ervan volgens een bepaalde methode wordt nagedacht en gewerkt en er gestreefd wordt naar een zo breed mogelijk afspiegeling van de dorpsbewoners. Het is dus echt een plan van het hele dorp, het leeft, iedereen praat erover in café, vergadering of bij de bakker. En omdat elk dorp anders is, is geen enkel dorpsplan hetzelfde.

Betrokkenheid gemeente

De ervaring heeft inmiddels geleerd, dat het zeer belangrijk is de gemeentelijke overheid van het begin af aan goed te betrekken bij het

maken van de plannen. De gemeente wordt zich dan bewust van het eigen initiatief en de eigen ideeën vanuit de dorpskern en er ontstaan de nodige contacten. Ook is het in de meeste gevallen zo, dat bij de uitvoering van het plan de gemeente onontbeerlijk is. Daar komt nog bij, dat mocht er subsidie nodig zijn, dit met een dorpsplan in de hand aannemelijker kan worden gemaakt.

Bovendien kan je als dorp niet van de gemeente verwachten, dat zij zich met allerlei details aangaande het leven in de kleine kern bezighoudt. De bewoners moeten zelf antwoord geven op vragen als: is een dorps huis voor ons

De procesbegeleiders ontvangen 10 euro per uur belastingvrije vrijwilligersvergoeding tot een maximum van 750 euro per persoon per jaar. Daarbij komt de declaratie van gemaakte reis- en eventuele verblijfkosten. De procesbegeleiders declareren rechtstreeks bij de penningmeester van de dorpsbelangenorganisatie. De VKK Gelderland factureert geen kosten aan dorpsbelangenorganisaties die lid zijn van de VKK.

Uit de ervaring in de dorpen waar reeds op deze wijze een dorpsplan is gemaakt blijkt dat de totale kosten tussen de € 5.000 en € 10.000 liggen. Dit is mede afhankelijk van consumptieprijzen, zaalhuur, oplage gedrukte dorpsplannen, mogelijkheid tot sponsoring in natura.

Dit bedrag zou aan de gemeente gevraagd kunnen worden in de vorm van een subsidie of misschien kunnen de dorpsbewoners een deel van dit bedrag zelf opbrengen. Informeer ook bij de provincie Gelderland naar mogelijke bijdragen in het kader van de subsidieregeling Leefbaarheid Platteland.

De VKK Gelderland ondersteunt ook het aanvragen van subsidiegelden.

Tijdsduur traject dorpsplan

Het traject vanaf het moment dat de financiering rond is, de gemeente haar medewerking en interesse heeft kenbaar gemaakt en de dorpswerkgroep is gevormd, tot aan de presentatiebijeenkomst (stap 12) duurt in het ene geval 6-7 maanden, in het andere geval 12 maanden. In de praktijk blijkt dit nogal te verschillen van dorp tot dorp en niet goed van te voren in te schatten.

daarop als vaste rubrieken een colofon met de namen van de leden van de dorpswerkgroep, het doel van het dorpsplan, het laatste nieuws, de stand van zaken en reacties op de plannen. Het tweede communicatiemiddel naar de bewoners is een website. Deze wordt actief gebruikt ten behoeve van de informatievoorziening rond het dorpsplan.

D. Voorbereidingen

Participatie gemeente

Alvorens het zover is, is het verstandig om als dorpsbelangenorganisatie eerst met de gemeente in overleg te gaan. Een afspraak maken met de desbetreffende wethouder om te bespreken welke steun de gemeente kan geven. Als de wethouder zelf geen aanspreekpunt kan zijn voor de dorpsbelangenorganisatie, bestaat er misschien de mogelijkheid dat dit wordt overgenomen door een ambtenaar (dorps-coördinator of ambtenaar kleine kernen).

Begroting

De begroting wordt opgesteld door de (penningmeester van de) dorpsbelangenorganisatie.

Hierin zijn in ieder geval de volgende posten opgenomen:

- kosten procesbegeleiders (vrijwilligersvergoeding en reis- en verblijfkosten)
- kosten schrijver
- vergaderkosten dorpswerkgroep
- kosten nieuwsbrieven
- kosten website
- organisatie en houden van startbijeenkomst(en)
- organisatie toetsingsbijeenkomst
- drukkosten concept dorpsplan en definitieve dorpsplan
- organisatie en houden van bijeenkomst ter presentatie dorpsplan
- (indien nodig) kosten enquête naar aanleiding van startbijeenkomst
- kosten uitwerkgroepen

De totale kosten zijn per dorp verschillend.

De kosten van de procesbegeleiders staan vast.

dorp belangrijk, willen we een jaarlijks zomerfeest of zijn we wel blij met de rotonde midden in het dorp?

Een dorpsplan maken is voorwerk doen.

Goede begeleiding

Een dorpsplan tot stand brengen volgens de VKK-methodiek, zorgt ervoor dat de diverse groeperingen (zoals de oorspronkelijke bewoners en de nieuwkomers) in een dorp met elkaar in gesprek komen. Samen wordt een duidelijke prioriteitenlijst gemaakt, omdat niet alles in een keer gerealiseerd kan worden.

Dit hele proces moet goed begeleid worden door iemand van buitenaf. Dit om belangenverstrengeling te voorkomen. Ook moet niet de indruk ontstaan dat bepaalde groepen in het dorp bezig zijn met hun eigen belang. Een externe begeleider kan hierin goede diensten bewijzen. Deze kan ook soms gemakkelijker alle betrokken partijen om de tafel krijgen, enthousiasmeren en bij het maken van het dorpsplan betrekken.

De Vereniging Kleine Kernen heeft hiertoe speciaal een team van procesbegeleiders opgeleid.

B. Plaats van een dorpsplan in het beleidsproces

Een dorpsplan kan op verschillende manieren en momenten gebruikt worden om gemeentelijke beleidsprocessen te beïnvloeden.

Een gemeente kan een zogenaamde structuur-

visie willen opstellen. Zeer waarschijnlijk worden dorpsbelangenorganisaties uitgenodigd mee te denken in dit proces. Met een dorpsplan in de hand kan dit effectief gebeuren. Hetzelfde geldt voor gemeenten die een landschapsontwikkelingsplan (LOP) willen opstellen.

Vaker zal een gemeente de herziening van een bestemmingsplan ter hand nemen. Dit is een uitgelezen moment om prioriteiten uit het dorpsplan te verzilveren (op de gemeenteraad agenda te krijgen) voorzover mogelijk.

Gemeenten maken regelmatig herzieningen van verkeersplannen en milieuplannen. Ook deze momenten kunnen aangegrepen worden om met het dorpsplan in de hand projecten op de beleidsagenda te krijgen.

Een dorpsplan laat zien welke ontwikkelingen wenselijk zijn en welke niet en het dorp stelt de gemeente op die manier daarvan vroegtijdig

op de hoogte. Hiermee kunnen verkeerde ontwikkelingen worden voorkomen en gewenste ontwikkelingen op een goed aansluitende manier worden uitgevoerd.

Na een jaar of vijf wordt bekeken wat er is gerealiseerd, wat er nog gedaan moet worden en of er nieuwe ontwikkelingen zijn, waardoor bijstellingen nodig zijn.

C. Wie doet wat?

De dorpsbelangenorganisatie stelt de begroting op, zorgt voor de benodigde (financiële) middelen en bewaakt de financiën. De dorpsbelangenorganisatie stelt een Organisatie-team (O-team) samen en gezamenlijk zetten zij een breed gedragen dorpswerkgroep op.

Het O-team is een kleine groep mensen, drie tot vijf personen, die uitvoerende taken heeft. Hierin hebben zitting de VKK-procesbegeleiders, een projectleider/organisator (tevens voorzitter van de dorpswerkgroep), een voorlichter en een schrijver.

Het O-team houdt geen aparte vergadering, maar maakt wel deel uit van de dorpswerkgroep.

De VKK-procesbegeleiders zijn geen voorzitter van de dorpswerkgroep. Zij begeleiden het proces in de dorpswerkgroep en tijdens de start/toetsingsbijeenkomsten op verzoek van de dorpsbelangenorganisatie. De dorpsbelangenorganisatie houdt de planning en de voortgang in de gaten. Het is immers 'hun plan'.

De tekst voor het dorpsplan wordt geschreven door de schrijver van het O-team of misschien door de voorlichter (deze twee functies kunnen ook door één persoon worden gecombineerd), maar in ieder geval niet door de procesbegeleiders.

De Dorpswerkgroep (DWG)

Degenen die het plan hebben opgevat om een dorpsvisie te maken, doen er goed aan om een dorpswerkgroep in het leven te roepen. Dit is een groep bewoners (8-12 mensen) uit het dorp die niet actief zijn in het bestuur van de dorps-

belangenorganisatie. De dorpswerkgroep is de inhoudelijke denktank van het dorpsplan. De dorpswerkgroep komt zo tot een dorpsvisie die de grondslag vormt voor het uiteindelijke dorpsplan.

De dorpswerkgroep moet een zo breed mogelijke samenstelling krijgen. De DWG moet evenwichtig zijn in samenstelling tussen mannen en vrouwen en mensen van verschillende leeftijden.

De bewoners

Alle bewoners worden uitgenodigd actief deel te nemen in het proces van het maken van het dorpsplan. De VKK-methode garandeert dat alle geïnteresseerden hun mening kunnen geven.

Het op de hoogte houden van de dorpsbewoners gebeurt door middel van een maandelijkse nieuwsbrief. Dit hoeft geen uitgebreid epistel te zijn, dat kan een simpel A-4-tje zijn met